

yitirimlerini de içeren, geçmişten geleceğe uzanan bir süreçtir. Bu süreci geçmişten geleceğe taşıyan ve her aşamada özümlelenebilir, alımlanabilir kılan araç da dildir."

- A. Dil, geçmişten geleceğe aktarımı sağlayan bir araçtır.
- B. Kültürel aktarımda dilin dokusu önemlidir.
- C. Kültürün milletlerin maddî ve manevî unsurlarının aktarımı dil ile gerçekleşir.
- D. Dil, düşünmeyi etkileyen, ayrıca düşündürücü bir araçtır.
- E. Dil, kültürleşme sürecinin başlıca etkenidir.

8. Aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?

- A. Dil, kalıplaşmış, değişmez, durgun bir yapıya sahiptir.
- B. Canlı dil, yaşayan, hâlen konuşulan ve yazılan dildir.
- C. Dil, oluşma ve gelişme şartları bakımından toplumun eseridir.
- D. Dil, topluma hakimdir.
- E. Dilin en çarpıcı özelliği düşünce ürünü olmasıdır.

9. Aşağıdaki parçada dilin hangi özelliğinden bahsedilmemiştir?

"İnsanın iç dünyası ile dış dünyası arasında bağlantı kurma, duygu ve düşüncelerin en iyi vasıtası olma vasıflarını taşıyan dil, bir toplumu oluşturan fertlerin ortak anlaşma vasıtası olarak, aynı zamanda sosyal bir manevî varlık durumundadır. Her dil, o dili konuşan milletin tarih sahnesine çıkması ile birlikte varlık kazanmaya başlamış ve sosyal yapının geçirdiği bütün değişme ve gelişmelere paralel olarak yol alagelmıştır. Duygu ve düşüncelerin, her toplumun kendi yaşayış ve davranış kalıpları ile dışa vurulması söz konusu olunca, dil ister istemez millet varlığının aslı unsuru ve kültürün ifade vasıtası olarak karşımıza çıkar. Milletle millî kültür arasındaki manevî bağı perçinleyen ve millî şuuru ayakta tutan manevî varlık da dildir."

- A. Sosyal bir kurumdur.
- B. Değişkendir.
- C. Kültürün taşıyıcısıdır.
- D. Dilin kendine has sözcük hazinesi ve kuralları vardır.
- E. Dil, toplumların en büyük dayanağıdır.

10. Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılmış sözcüklerin hangisi argo anlamıyla kullanılmıştır?

- A. Bu sözlerin ardından kürsü bir anda çürük yumurta yağmuruna tutuldu.
- B. Ben aç kalmam, elimde altın bileziğim var.
- C. Bu gidişle senin canını yakarlar.
- D. Araba çukurda devrilmiş, at çamura yatmıştı.
- E. Bu devamsızlıkla onu çoktan atarlardı ama dayısı kuvvetliydi.

11. Bir dilin uzun tarihi dönemler içinde ve uzak bölgelerde birbirinden ayrılan değişik biçimlerine ne denir?

- A. Ortak dil
- B. Anadili
- C. Ağız
- D. Lehçe
- E. Argo

12. Bir dilin, bilinen ve takip edilebilen dönemlerinden önce kendisinden ayrılan kollarına ne ad verilir?

- A. Lehçe
- B. Şive
- C. Ağız
- D. Aksan
- E. Dil grubu

13. Şive'nin tanımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Bir dilin metinlerle takip edilemeyen dönemlerinden önce ayrılan şekillerine denir.
- B. Bir dilin, aynı ülke içindeki değişik konuşma şekillerine denir.
- C. Bir dilin, metinlerle takip edilen dönemlerinde ayrılan kollarına denir.
- D. Bir dilin, günlük hayatta kullanılan şekline denir.
- E. Bir dilin, aynı coğrafyada konuşulan kollarına denir.

14. Aşağıdakilerden hangisi dillerin türeyişleri ile ilgili teoriler arasında yer almaz?

- A. Taklit görüşü
- B. İş kuramı
- C. Müziği temel alan görüş
- D. Sanatı temel alan görüş.
- E. Jest ve mimikleri temel alan görüş.

15. Aşağıdakilerden hangisi ortak dilin özelliklerinden biri değildir?

- A. Sadece yazılı olarak düzenlenir.
- B. Bağlı olduğu konuşma dilinin dışındaki ağızlardan kelime alır.
- C. Bir bölgenin konuşma diline bağlı olarak gelişir.
- D. Genellikle yönetim ve kültür merkezlerinin ağız üzerine kurulur.
- E. Günlük hayatta pratik amaçla konuşulmaz.

16. Aşağıdakilerden hangisi kullanımdan kaynaklanan dil türlerinden değildir?

- A. Anadil
- B. Çocuk dili
- C. Madde dili
- D. Yapma dil
- E. Argo

17. Aşağıdakilerden hangisi yazı dili ile konuşma dilinin ortak noktası değildir?

- A. Bir memlekette yazı dili tek, konuşma dili çeşitlidir.
- B. Yazı dili sunî, konuşma dili tabiidir.
- C. Yazı dili ile konuşma dili hiçbir zaman birbirine uymaz.
- D. Yazı dilinde dil kurallarına bağlı kalınır.
- E. Hem konuşma dilinin, hem de yazı dilinin tarihi seyri takip edilebilir.

18. Aşağıdakilerden hangisi konuşma dili için söylenemez?

- A. Konuşma dili, yazı diline oranla daha yapay bir dildir.
- B. Konuşma dili, yöresel dildir.
- C. Konuşma dili, yazı dilinden daha eskiye dayanır.
- D. Konuşma dilinin sayısı, yazı dilinden daha çoktur.
- E. Konuşulan dil, yazılan dilden daha kulasızdır.

19. "Pek çok dil öğrenilebilir veya sonradan edinilebilir; fakat yalnızca bir tanesi, bebeklikten bir dil topluluğunun üyesi olana kadar geçilen yol ve geçirilen zaman içinde, doğrudan doğruya yaşanarak, denemesi yapılarak öğrenilebilir." Karl Vossler Yukarıdaki paragrafta, hangi tür dilden söz edilmektedir?

36. Aşağıdakilerden hangisi Altay dillerinin özelliklerinden biri değildir?

- A. Alle içinde yer alan dillerin hepsi eklemelidir.
- B. Bu dillerde cinsiyet yoktur. Bu sebeple sözcükler şekil değişikliğine uğramazlar.
- C. Sayı sıfatlarından sonra gelen isimler genellikle tekildir.
- D. Bu dillerde ünlü uyumu aranmaz.
- E. Kelime kökleri sabittir.

37. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A. Köken bakımından yapılan sınıflandırmada sözcük çekiminde gösterdiği özelliklerin birbirine benzemesi önemlidir.
- B. Yapısı bakımından yapılan sınıflandırmada fonetik, morfolojik yönden benzerlik önemlidir.
- C. Köken bakımından yapılan sınıflandırmada, tek heceli diller önemli bir yer tutar.
- D. Yapısı bakımından yapılan sınıflandırmaya göre, Türkçe Ural - Altay dil grubundandır.
- E. Yapısı bakımından yapılan sınıflandırmada sözcük çekiminde gösterdiği özellikler

38. "Yeni Lisan" akımının öncüleri olan sanatçılar kimlerdir?

- A. Ali Canip Yöntem-Ziya Gökalp-Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- B. Mehmet Akif-Ziya Gökalp-Ali Canip Yöntem
- C. Yakup Kadri-Ziya Gökalp-Mehmet Akif
- D. Ömer Seyfettin-Ziya Gökalp-Ali Canip Yöntem
- E. Yakup Kadri-Tevfik Fikret-Mehmet Akif

39. Araplara Türkçe öğretmeyi amaçlayan eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Divanu Lügati't-Türk B. Kutadgu Bilig C. Divan-ı Hikmet D. Atabetü'l-Hakayık E. Mesnevi

40. Yeni Türkçe döneminde Çağataycanın devamı olan şive aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Kazakça B. Özbekçe C. Kırgızca D. Kıpçakça E. Oğuzca

41. Aşağıdakilerden hangisi Türklerin ilk alfabesidir?

- A. Uygur alfabesi B. Göktürk alfabesi C. Arap alfabesi D. Brahmi alfabesi E. Kiril alfabesi

42. Kutadgu Bilig hakkında aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A. XI. yüzyıla aittir.
- B. Yusuf Has Hacıp tarafından yazılmıştır.
- C. Mesnevi şeklindedir.
- D. Devlet yönetiminin nasıl olması gerektiğini anlatır.
- E. Tarihte "Türk" adının geçtiği ilk eserdir.

43. Aşağıdakilerden hangisi, Yeni Lisan hareketinin ortaya koyduğu görüşlerden değildir?

- A. Türkçeye girmiş Arapça ve Farsça kurallar ve bu kurallarla yapılmış tüm birleşik yapılar dilden atılmalıdır.
- B. Türkçenin malı olmuş yabancı kelimeler dilde kalmalıdır.
- C. Türkçenin diğer şive ve lehçelerinden kelime alınarak Türkiye Türkçesi geliştirilmelidir.
- D. Yazı dili ve konuşma dili arasındaki büyük ayrılık kaldırılmalıdır.
- E. Yeni ve milli bir edebiyat ortaya konulmalıdır.

44. Aşağıdakilerden hangisi yazılı metnin görüldüğü gerçek bir devredir?

- A. Altay çağı B. En eski Türkçe çağı C. İlk Türkçe çağı
- D. Eski Türkçe çağı E. Modern Türkçe çağı

45. Aşağıdakilerden hangisi, yazı dilini Osmanlı Türkçesinin bütün kurallarından temizleyip, İstanbul Türkçesine dayanan milli bir yazı dili yaratma hedefine yönelten Yeni Lisan hareketini oluşturan yazarlardan biri değildir?

- A. Ömer Seyfettin B. Ziya Gökalp C. Ali Canip D. Hüseyin Cahit E. Tevfik Fikret

46. Dayandığı fikir temeli bakımından, tarihi ve sosyal ihtiyaçların gerekli kıldığı sağlam bir yönlendirme hareketi olarak Türk diline devlet elinin uzandığı ve Türkçeleştirme hareketinin daha hızlanması aşağıdakilerden hangisiyle gerçekleşmiştir?

- A. Tanzimat dönemi B. 1932 dil devrimi C. Cumhuriyetin ilanı
- D. Yeni Lisan hareketi E. Servet-i Fünun

47. Aşağıdakilerden hangisi Kutadgu Bilig'in özelliklerinden biridir?

- A. İlk yazılı belgedir.
- B. Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır.
- C. İdeal devlet ve devlet yönetimi olgusunu irdelemiştir.
- D. İki dili Türkçeyi ve Farsçayı karşılaştırmıştır.
- E. Yazarı Kaşgarlı Mahmut'tur.

48. Aşağıdakilerden hangisi Altay dil grubunun ortak özelliklerinden biri değildir?

- A. Bu dillerde cinsiyet yoktur.
- B. Bu dillerin hepsi eklemeli diller grubundandır.
- C. Bu dillerde ön ekler kullanılır.
- D. Bu dillerde kelime kökleri sabit olup türetme eklerle yapılır
- E. Bu dillerde ünlü uyumu vardır.

49. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu sahasında yazılmış eserlerden değildir?

- A. Yunus Emre "Risaletü'n-nushiyye"
- B. Süleyman Çelebi "Mevlit"
- C. Aşık Paşa "Garipname"
- D. Şeyyad Hamza "Yusuf u Zeliha"
- E. Yusuf Has Hacıp "Kutadgu Bilig"

50. "Modern Türkçe" ifadesiyle kastedilen aşağıdakilerden hangisidir?

- A. İstanbul Türkçesi B. Yazı dili C. Anadolu Ağızları D. Türkçenin şiveleri E. Türkiye Türkçesi

51. Türkçe'nin bağımsız bir dil olarak ortaya çıktığı dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Eski Türkçe dönemi B. İlk Türkçe dönemi C. Altay dönemi
- D. En eski Türkçe dönemi E. Orta Türkçe dönemi

52. Aşağıdakilerden hangisi Eski Türkçe döneminde verilen eserlerden değildir?

- A. Orhun Yazıtları B. Divan-ı Lügati Türk C. Sekiz Yiğit
- D. Atabet'ül Hakayık E. Kısas'ül Enbiya

53. Dilin seslerini inceleyen dilbilgisi bölümü aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Sentaks B. Semantik C. Fonetik D. Morfoloji E. Etimoloji

54. "Dildeki şekilleri inceleyen () dildeki şekilleri, () dil birimlerinin kökenlerini, () ise cümlelerin yapısını inceler."

Yukarıdaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A. Semantik-Sentaks-Etimoloji B. Morfoloji-Etimoloji-Sentaks C. Morfoloji-Semantik-Etimoloji
D. Sentaks-Fonetik-Morfoloji E. Etimoloji-Fonetik-Semantik

55. "Bir dildeki kelimelerin şekil yapılan ilâ anlamları arasında ilgi kuran, kelimelerin yapı ve anlamların köklerine doğru izleyerek ilk defa hangi köklere dayandıklarını ve zaman içinde hangi safhalardan geçerek ne gibi gelişmeler gösterdiklerini inceleyen dil bilgisi koludur." Yukarıda sözü edilen dil bilgisi kolu aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A. Şekil bilgisi (Morfoloji) B. Ses bilgisi (Fonetik) C. Cümle bilgisi (Sentaks)
D. Anlam bilgisi (Semantik) E. Köken bilgisi (Etimoloji)

56. Dilbilgisi nedir?

- A. Dilin, fonetik ve morfolojik yapılarını inceleyen bilim dalıdır.
B. Dilin ihtiyaçlarını belirleyip o yönde çalışmalar yapan bilim dalıdır.
C. Dili, bütün cepheleriyle inceleyen bilim dalıdır.
D. Diller arasında mukayeseler yapan bilim dalıdır.
E. Dillerin, hangi coğrafi alanlarda doğduğunu ve geliştiğini inceleyen bilim dalıdır.

57. Aşağıdakilerden hangisinde ünsüz yumuşaması yoktur?

- A. Yağmur yağınca içim kararıyor.
B. Cevap kağıdını yanlış doldurmayın.
C. Bildiğinden şaşmaz.
D. Çocuğun karnını doyurdu.
E. Geleceğinden emin misin?

58. Aşağıdakilerden hangisinde ses düşmesi yoktur?

- A. Emretmek B. Hükmetmek C. Azletmek D. Azmetmek E. Arzetmek

59. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hece düşmesi yoktur?

- A. Kaza geçiren adamın ağzı burnu kan içinde kalmıştı.
B. Arkadaşım cumartesi günü bize gelecek.
C. Akşam üzeri hep birlikte bahçeye indik.
D. Ben ömrümde bu kadar güzel bir araba görmemişim.
E. Sinemaya yalnız giderim.

60. Hangi cümledeki altı çizili sözcükte "ünsüz yumuşaması" vardır?

- A. Onun yolunu gözlemekten usandım.
B. Akşam üstü ufukta bir kızılık vardı.
C. Annem bunu terlikçiden aldı.
D. Köylüler, ekmekleri pişirmek için ocağı yaktılar.
E. Yemekler mutfakta mı?

61. Türkçenin ses özelliklerini göstermesi bakımından aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A. Kalınlık incelik uyumu Türkçede çok sağlam olduğu halde bazı istisnaları vardır.
B. Düzlük yuvarlaklık uyumu tek yönlü değildir.
C. Ünlüler kelimenin herhangi bir yerinde rastgele bulunabilir.
D. Birinci heceden sonra o, ö bulunmaz.
E. Türkçe'de uzun ünlü yoktur.

62. Aşağıdakilerden hangisi "teferuat" kelimesinin ses özelliklerinden biri değildir?

- A. f sesi vardır
B. İkiz ünsüz vardır
C. Büyük ünlü uyumuna uymaz
D. Küçük ünlü uyumuna uyar
E. Yan yana iki ünlü vardır

63. Aşağıdakilerden hangisinde hece düşmesi olmuştur?

- A. işliyor B. küçücük C. kahvaltı D. başlayım E. Gönüm

64. Aşağıdakilerden hangisinde Türkçenin ses yapısına aykırı bir hece vardır?

- A. yurttaş B. üstte C. kuvartz D. çepeçevre E. Sertlik

65. Aşağıdakilerden hangisinde ünlü daralması görülmez?

- A. gelmiyorlar B. sindiremiyor C. görmüyor D. yaşlı mı E. bekliyor musun

66. "Çağımızdaki sorunlar hepimizi rahatsız ediyor." Bu cümlede büyük ünlü uyumuna uymayan kaç kelime vardır?

- A. 1 B. 2 C. 3 D. 5 E. 5

67. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde küçük ünlü uyumuna aykırı bir kelime vardır?

- A. Bu yıl okula gidecekmış.
B. Babası sabaha doğru kalktı.
C. Bize mektup yazmayı unutma.
D. Görmeyeli burnu büyümüş.
E. Eve niçin geç kaldınız.

68. Şehitler tepesi boş değil Toprağını kahramanlar bekliyor Ve bir bayrak dalgalanmak için Rüzgâr bekliyor Yukarıdaki dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangi ikisi görülmektedir?

- A) Ünlü daralması - ünsüz benzeşmesi
B) Ünsüz değişimi - ünlü daralması
C) Ünsüz düşmesi - ünsüz benzeşmesi
D) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz değişimi
E) Ünsüz türemesi - ünlü daralması

69. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "ulama"ya örnek bir kullanım yoktur?

- A) Hiç kimsenin açtırma elini, ne olur!
B) Eksik etme yardımını sessiz veriver!
C) Her ne ararsak arayalım kendi içimizde

- D) Sözcüklerde kaldı hoşgörünün manası
E) Süresiz özleminden cayır cayır yanıyorum

70. Alemde güzeller padişah olsa Ona hizmet eden kul incinir mi? Alçak uçan, taştan taş dokunur Dalgası çok olan sel incinir mi?

Yukarıdaki dörtlükte aşağıdaki ses olaylarından hangi ikisi görülmektedir?

- A) Ünlü düşmesi - ünlü daralması
B) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz düşmesi
C) Ünsüz değişimi - ünsüz benzeşmesi
D) Ünsüz değişimi - ünsüz düşmesi
E) Ünsüz türemesi - ünlü düşmesi

Şehitler tepesi boş değil Toprağını kahramanlar bekliyor Ve bir bayrak dalgalanmak için Rüzgâr bekliyor Yukarıdaki dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangi ikisi görülmektedir?

- A) Ünlü daralması - ünsüz benzeşmesi
B) Ünsüz değişimi - ünlü daralması
C) Ünsüz düşmesi - ünsüz benzeşmesi
D) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz değişimi
E) Ünsüz türemesi - ünlü daralması

71. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "ulama"ya örnek bir kullanım yoktur?

- A) Hiç kimsenin açtırma elini, ne olur!
B) Eksik etme yardımını sessiz veriver!
C) Her ne ararsak arayalım kendi içimizde
D) Sözcüklerde kaldı hoşgörünün manası
E) Süresiz özleminden cayır cayır yanıyorum

72. Alemde güzeller padişah olsa Ona hizmet eden kul incinir mi? Alçak uçan, taştan taş dokunur Dalgası çok olan sel incinir mi? Yukarıdaki dörtlükte aşağıdaki ses olaylarından hangi ikisi görülmektedir?

- A) Ünlü düşmesi - ünlü daralması
B) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz düşmesi
C) Ünsüz değişimi - ünsüz benzeşmesi
D) Ünsüz değişimi - ünsüz düşmesi
E) Ünsüz türemesi - ünlü düşmesi

UMUT KIRTASIYE

Türk Dili I

Dil

İletişim = bildirimsim

muhammed Ergin: Prof. (Dil Babası)

Dil, insanlararası iletişimi sağlayan doğal bir araç kendi kanunları içerisinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan, onun ortak malı olan sosyal bir kurum, seslerden oluşmuş muntazam bir yapı ve temeli, bilimleyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.

UMUT KIRTASIYE

Dilin Özellikleri:

- + Duygu, düşünce ve zekanın göstergesidir.
- + Doğal bir araçtır.
- + Kendi kanunları vardır.
- + Canlıdır.
- + Millidir.
- + Ortaklıktır.
- + Sosyalidir.
- + Kesiliksizdir.
- + Gizli antlaşmalar sistemidir.

Monogenist bir görüşe göre yeryüzündeki diller tek kaynaktan çıkmıştır.

Polygenist görüş ise dillerin aynı kaynaklardan çıktığını savunur.

✓ Gürcü

✓ Türkçe

✓ Hintçe

✓ Arapça

✓ Farsça

En eski 5 dil

Dil Doğuş Kuramları

- + Yansıma (taklit) kuramı: Dilde yansıma dilin doğuşunu anlatmaktadır.
 - + İnlem kuramı: Kuramları karşılamak üzere çıkan seslerin kaynağını duygusal reflekslere bağlar.
 - + İs kuramı: İnsanların bir arada çalışırken vücut hareketlerinin doğurduğu refleks seslenmelerini temel alır (Vo-He-Ho Teorisi)
 - + Müzikî temel alan kuramı
 - + Jest-mimik (Rubikimisel) kuramı: (Aman Bilgin W. Wundt buldu) Beden hareketleri temel alan kurama göre, insanlar kimi duygularını ifade edebilmek için çeşitli beden hareketleri yapmaktırlar.
 - + Ay-bil kuramı: İnsanların Ay üzerinde inanc. biçimlerini düşünerek, ilk kelimeleri ondan aldıklarını ileri sürmektedir. (Ernst Böken ortaya attı)
 - + Güneş-dil kuramı: (Monofenisttir. Dünya'daki tüm diller bir dilden meydana gelmiştir.) Atatürk desteklemiştir. Güneş bütün varlıklara hayat kaynağı olduğu gibi, dilin doğuşuna da kaynak olmuştur.
- İlk yazılı metin sümer tabletleridir.

Dilin Türleri

- + Ana Dil: Kendimizi en iyi ifade ettiğimiz dil
- + Medya Dili: İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade eden ama konuşma dışında kullandığı dil. (işaret dili, mors dili...)
- + Konuşma dili: Konuşulduğu yerlere ve bölgelere göre farklılık gösterir. Ağzı: Sözcük söyleyiş farklılığı olmalıdır. Konuşma dilinde olur, yazı dilinde olmaz. İstanbul ağzı, Karadeniz ağzı, Ege ağzı, Kayseri ağzı, Erzurum ağzı

Lence: Bilinen takip edilen dönemlerden önce dil, kolları ayrılmışsa buna lence denir. Yakutça, Quvayca, Hıllac

Şive: Yazı olan dönemde dil kolları ayrılmışsa buna şive denir. Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Özbek Türkçesi, Tatar Türkçesi

Şiveler, 3 grupta incelenir.

1) Güney-Batılı (Guz) Grubu

Türkiye Türkçesi

Azerbaycan Türkçesi

Türkmen Türkçesi

Gagavuz Türkçesi

2) Kuzey-Batılı (Kıpçak) Grubu

Kazak Türkçesi

Tatar (Kazan) Türkçesi

Kırgız Türkçesi

Başkurt Türkçesi

Karacay-Malkar Türkçesi

Karakalpak Türkçesi

3) Güney-Doğu Grubu

Uygur Türkçesi

Özbek Türkçesi

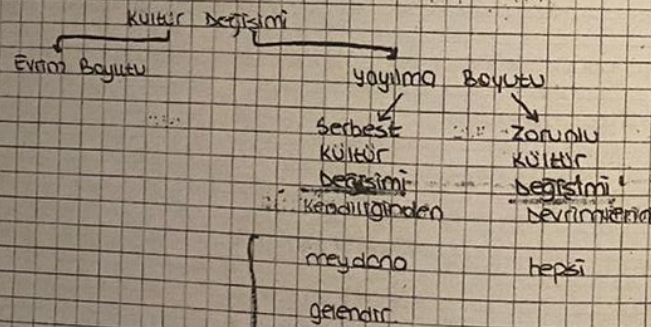
- + Yazı = Edebi = Ortak Dil: Lence ya da şive üzerine kurulan ortak konuşma dilinin resmi yazışmalarda, okul kitaplarında kullanılan dilidir.

Her yazı dili resmi dil değildir, kanunda belirtilmesi gerekir. Ama her resmi dil yazı dilidir.

Kültürün Özellikleri

- + Canlıdır
- + Doğaldır
- + Özü değişmez
- + Özgündür (orijinal)
- + Tattirir (kültür = ulusaldır.)
- + Süreklidir
- + Abartılı bir bütünlük içerisinde
- + Müzakereye açık
- + Ortaktır
- + İşlevseldir

UMUT KIRTAŞI

Medenî kültürün insan hayatını kolaylaştırmak adına olan şeyleri medenî yapan şeydir. Bir kültür değeri bütün uluslar tarafından kullanılıyorsa medenîyettir. (cep telefonu, köy)

Medenî kültür: inşaat, gelenekler, normlar, düşünce biçimleri vb.

Kültür ulusal ve bir kültüre özgü

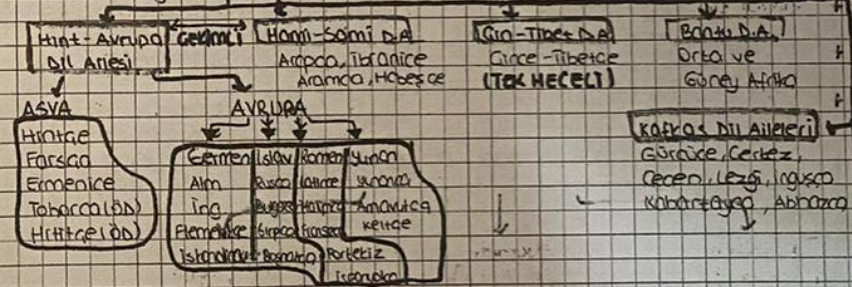
Medenîyet uluslararası ve milletlere özgü

Kültür olmanın, medenîyet olmaz
Medenîyet, kültürün gelişmiş şeklidir

UMUT KIRTAŞI

+ Kültürün öz değeri birbiriyle uyum içerisinde olmalıdır, değilse kültür problemleri yaşanır

Kaynakları = Kökenleri = Menşei Bakımından Diller

Ural ve Altay Dillerinin Benzerlikleri

+ Her ikisinde eklemeli dil yapısı
her iki kolda da sözcük yapısı aynıdır

+ Ünlü uyumu da benzerdir.

+ Bu dillerde bazı eklerin hem eylemlerde çekim eki hem de sözcük türetme eki gibi kullanılması da önemli bir benzerliktir

Ural-Alтай Dil Grubu (Eklemeli)

Ural Dil Ailesi
Macarca
Fince
Ugarca
Samiyetçe

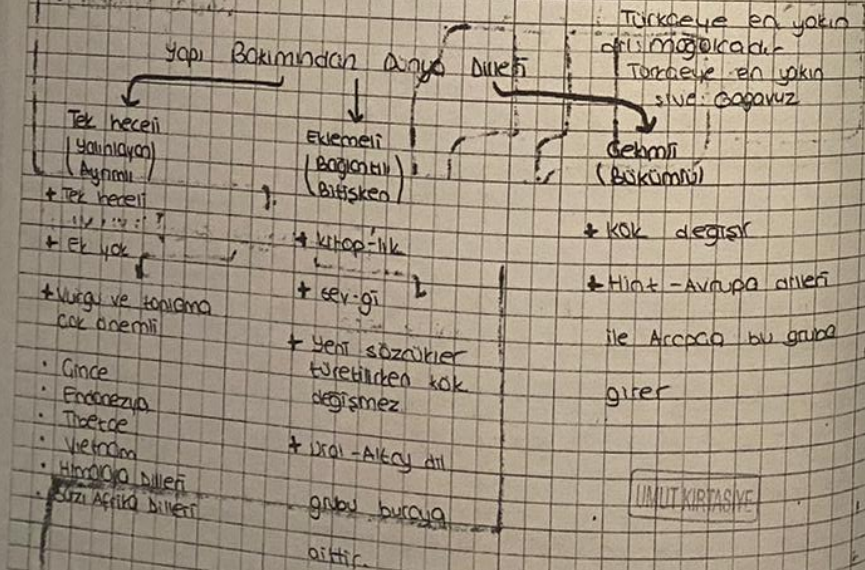
Altay Dil Ailesi
Türkçe
Moğolca
Manıçurca
Tunguzca
Korece
Japonca

Altay Dillerinin ortak özellikleri

- + Sözcük dizisi yapı ve ses yönünden benzerlikler vardır.
- + Genel olarak soru eki vardır.
- + Soru olarak eklenmiş dillerdenidir.
- + Sonuna eklenmelidir, yani son eklerle çekim ve sözcük türetme yapılır.
- + Çekim eki olan bazı ekler bizen yapımlar eki olarak da kullanılır.
- + Sözcük dizisi ve sözcük yapısı yönünden aynıdır.
- + Sözcük sonundaki ekler yapımlar ve çekim sözcük kökünü değiştirmez.
- + Ünlü yumuşu bulunur.
- + Ünsüzler arasında yumuşaklık ve sertlik yumuşu bulunmaktadır.

5)* Tamlamalarda önce tamponun ardından tamlamanın gerçekleştirilir.

- + Sayı sifhalarının ardından gelen adlar çoğul eki almaz.
- + Sıfatlar adlardan önce kullanılır.

Türklerin Tarihsel Etkisi

Kronik	1. Altay Gagi : Türk-moğol dil birliği Altay dilleri aynı dil.
Dinamik	2. En eski (T. Proto Türk) : M.Ö. 1000 surnerlere kadar Türklerin bagimsiz bir dil
3. İlk Turkce Gagi : (1-6 yy.) Bulgar, Avar ve Hazar, Huncu (Bati Bulgarca, Guncesce)
Boglu Ana Turkce
Aydinlik	4. Eski Turkce Gagi : (6-13 yy.) İlk yazili metin / Turkenin en esade / Gokturk (6-8), Uygur (8-10) Karahanli (10-13)
Dinamik	5. Orta Turkce Gagi : (13-15 yy.) Harezmi Turk / Muvazzez Resid Akha Turk / Kessas Gagi / Babul - Bogu
Nispet Gagas - Kervan Gagas
Lad Gagas - Tirmidiz Gagas
	6. Yeni Turkce Gagi : (15-20 yy.)
	7. Modern (Gogdas) Turkce Gagi : (20-... yy.)

Göktürk Dönemi: Türklerin en soae olduğu dönem

(8-9)

Yenişey yazıları (b-Kirgiz)

Orhun / Göktürk yazıtları (8.yy'da Göktüklere)
'Göktürk alfabesi' 38 harf

ilk yazılı metin: Göktürk yazıtları

- Tonyukuk
- Kaitigan
- Bilde kagan

Uygur Dönemi: (8-10)

1rk Biliq (FOI kitabi)

Altun Yarıuk (Altın Işık) - Dini Kütüphane

seriz virmek (seriz yığın)

7yī ← kalyanamkāra ve (papa)mkāra → kotu

Turfan metileni

(18. April Aufgabe)

Karahanlı (10-12) İlk İslami metinler

1. Kuvvüddü Bîlg (bilgelik veren bilgi) - Yusuf Hası Hâzretî - 11. yy
(siyasetname, alegorik)

hükümdar → a. devlet
vezir → mülhuluk
vezirin oğlu → a. kılı
vezirin kızı → konca t

bi. sade, aruz vezniyle

2) Nih-i Lugat-i Türk - Kaşgarlı Mahmut - 11. yy

11. yy'da Asya haritasını gösteren harita vardır (sahne)

Amaç: Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır

Halk edebiyatı ürünü

11. yy'da Arap alfabesini kullandığımız eserlerdir

1928'e kadar kullanıyoruz (Latin alfabesi)

3) Kitabü'l-Hakayık - Edip Ahmet Yekneki - 12. yy

Türkçeye, Arap alfabesinin girmeğe başladığı eserdir

Aruz vezniyle yazılmıştır

Bilginin yararları, Bilgisizliğin zararları konu alınır

4) Nih-i Hikmet - Ahmet Yesevi - 12. yy

5) Kur'an Tercümesi

6) Orta Türkçe Çağı eserleri

✓ Kısasü'l-Ebkiya - Ragbuzi (düz yazı şeklinde yazılmıştır)

✓ Vülcü'l-Ferâis - Kenderli Mahmut (40 Hadis Tercümesi)

✓ Muvâzî minâ - Seyh Şerif Hoca (en kıyaklı cıplı eser)

✓ Mukaddimâtü Edebiyye - Zeman Şerî (dönemin en önemli eseri)

Amaç: Türkçeye Arapçayı öğretmek amacıyla yazılmıştır

Muhabbetname - Harezmi

→ Doğu Türkçesi ve Hint, Özbekçe ve uygurcaya bürünmüştür

Revnak'ül-İslâm - ?

→ Kıpçak Türkçesi: Kıpçakça / Ta-tarca
Kırgızca / Edebi
Kurt dillerine dönüşmüştür

6. Yeni Türkçe Çağı (15-20. yy başı)

3 dil yasayıp görmüşlerdir.

Bu dönemde Osmanlı, Kıpçak, Azeri ve Çağatay Edebiyatı en parlak dönemleridir.

Kuzey T. (Kuzeybatı Kıpçak)

* Codex Cumanicus

* 1565 sözlükten oluşur

* Karşılaştırmalı eserdir

Orta T. (Kuzeydoğu Çağatay)

* Ali Şir Nevai dönemi olarak bilinir (vezirdir)

* Ali Şir Nevai - Muhakemetü'l-Lügatü'n

* Muhakemetü'l-Lügatü'n: Türkçeye Farsçayı karşılaştıran eserdir. Türkçe Farsça kadar zengin bir dildir.

* Hüseyin-i Şirâ

* Gulistan Tercümesi

* Babürsch - Babürname (ilk otobiyografik eser)

* Hüseyin Baykara - Divan

* Ebül Gazi Bahadır Han - Secere-i Türki
Secere-i Terakime

Doğu T. (Güneybatı / Güney Türkmen) T.

3 döneme ayrılır

* Eski Anadolu T. (Selçuklu - Beylikler)

* Mevlânâ

* Yunus Emre: Risaleton Nushiye

* 2) Osmanlı T. (Osmanlı Türkçesi)

* Yabancı dil çok fazla

* Osmanlıca konuşulmuyor, Osmanlıca yazılıyor

1908'e kadar devam ediyor.

3) Türkiye Türkçesi

* 19. yy'da Lisan hareketi başlatılıyor

* Genç kalemler - Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Ali Canip Yöntem, Akif Köyüncü

16. tane yeni lisan kararı almışlardır.

1) Konuşma dilyle yazı dili arasındaki farkı ortadan kaldırmak, bunun için İstanbul Türkçesini temel almak gerekir.

2) Dilimize girmiş Arapça ve Farsça dil bilgisi kurallarının kaldırılması bu kurallara yapılan tamamlamaların kullanılmaması.

3) Dilimize girmiş Arapça ve Farsça sözcüklerle yapılacak tamamlamalarda da Türkçe kelimelerin uygulanması.

4) Dilimize girmiş Arapça ve Farsça sözcüklerin Türkçe söylenişlerini yazılması, bütün Arapça sözcükleri dilimizden atamıyormuşuz mızdan dolayı bilim terimi olarak kullanılmaya devam edilmesi.

5) Önce Türk kelimelerinden sözcük alınması.

6) Bu işlemlerin hareketi millî bir ve edebiyat aşturmak. Beş hareketler bu kuralları uyguluyor.

Beş hareketler

Halk Fehri Özansoy
Enis Behic Koryürek
Nusret Ziya Örtoc
Orhan Seyfi Orhan
Faruk Nafiz Çamlıbel

* 1 Kasım 1928 Yazı Devrimi

• 29 harfli alfabe kullanıyoruz (w, q, x yok) (Latin alfabesi)

* 1932 Dil Devrimi (12 Temmuz)

• İlk Türk Tarih Kurumu sonra Türk Dil Kurumu kurulmuştur

• Dil ve tarih bizi aşturur.

Tevhidî Tadrîs bu dönemde uygulamaya konuluyor

Dil Devriminin hedefleri / amaçları

1) Dilimizi Osmanlıca'nın Türkçeye yabancı kalmış unsurlarından temizlemek.

2) Yazı dilyle konuşma dili arasındaki farkı ortadan kaldırmak, dile millet varlığı taahhüsünde birleştirici ve birleştirici bir özellik kazandırmak.

3) Eğitim ve öğretimde millî eğitimin gerekli gördüğü millî eğitim diline kavuşturmak.

4) Türk diline yapı ve özelliklerine uygun genişleme zemini hazırlamak.

5) Dile sözcük türetme yolları açısından zenginlik kazandırmak. Ağırbaşlı uygarlık düzeyinin gerekli gördüğü tüm kavram ve değerleri karşılayabilmek için zengin, kültür dili haline getirebilmek.

6) Türkçeyi bir bilim kavramı olarak inceleme ve araştırma konusu yapmak.

→ Bugün ki Batı şivesini aşturan lehçesi: Türkiye T, Gagavuz T, Azerbaycan, Türkmen T

Türkiye Türkçesini hiç kullanmadık

Latin alfabesine ilk geçen Azerbaycanlılar

az	de	li	de	li
a	e	u	ü	
o	ö	u	ü	
ö	ü	o	ü	
ö	ü	o	ü	
ö	ü	o	ü	

kız

a) televizyon

b) ilkokul

c) b, p, m, b

kabık > kabuk
yağmır > yağmur
kavın > kavun
karpız > karpuz

d) -yor eki küçük ünlü uyumunu bozar

3) Ünsüz Uyumu:

sert	→	sert
yumşak	→	yumşak

kardes - cel'x
- ce'v

ev - ten'x
- ten'v

4) Ünlü - Ünsüz Uyumu:

k, g, ğ

k → a, e, ö, ü kandı / kandı

k → e, i, ö, ü kendi / kendi

kâğıt lâmba gâye

5) Ünsüz a yok

6) uzun ünlü yok

mizur mizin

ale

hâkim

> yabancı sözcük, Türkçe'de uzun ünlü yok

7) Türkçede a ö ü ünlüsü sadece 1. hecede bulunur.

-yor geliyor → Türkçe

haroz doktor ortam → yabancı sözcük

ÜNİT KİTAPÇIĞI

8) İki ünlü yarı yarıya gelmez.

soat, mas

şif, film

> yabancı sözcük

9) Aynı hecede iki ünlü yarı yarıya gelmez.

kompot

şuare

10) F

11) h

12) İ

ne başta
ne sonu
ne ortada

(hiç yok)
(rastlamaz)
(Türkçede)

→ u, ö, ü / u, y, ü / ö, ü, e, e
→ k, g, ğ / k, g, ğ / d, t, t, d, t
→ u, j

13) Sözcük içerisinde yer alır ama sözcük başlamaz

-c, ğ, l, r, m, n, v, z
neden
nasıl
ne
nisan

ver
vur
var

14) Türkçede sözcükler b, c, d, g ile bitmez

adlı adlı adlı → Türkçe

soşyalog → yabancı sözcük

15) Türkçede sözcüğün sonunda iki ünsüz bulunmaz

bre → Türkçe

spor, klor, tren → yabancı sözcükler

16) Türkçede sözcük sonunda belli istisnalar dışında iki ünsüz

ya yarıya gelmez.

ilk / ilk alt ölgü
Türk art ap örs
denk art öng
üst

Aşk, Mars
zevk, film

TÜRKÇE DEĞİL
YABANCI

TÜRKÇE

17) Türkçede sözün sonundaki da, un, uz bulunmaz.

sterks, koner + yabancılık

18) Türkçede aynı dinsten iki ses bulunmaz.

Anne / Eme - Türkçe

madde / mülli - Sıhhat

19) Türkçede, ayın, hemze bulunmaz.

an'at

me'sale

ru'z

can'i

- Ses Olayları -

Ses Benzeşmesi

II. üşmesi

III. tüşmesi

II. beşmesi

II. göçmesi (metatez)

II. ulması

Ses Benzeşmesi

Ünsüz Benzeşmesi (sentleşme) f, s, t, k, ç, ş, h, p

kardes + ge 1923'ten

Ünsüz yinelenmesi beşigö
pöçük

oğac-ı kitap-ı
c = b

- b - m

ceğir > cemir

penbe > pembe

şunbal > şunbalı

ceğir - ceğir - korusuna dir

penbe - penbe - korusuna dir

Ses düşmesi

tekerrür sırası

Başta

Ortada

Sonda

ısıcak

yandı

duydu

emir + emek

* Sadace yer
kavimallerinden

ısıtma

yakın

duydu

emir + emek

Kadıköy

suğandı

kadın

uydu

Topkapı

kıyak

minik

Kadıköy

Tekleşme

Ünsüz Benzeşmesi
(kaynaşma)

Hele düşmesi

hamam

kanve + altı

yoğun + durdu

hamam

kanve + altı

pazar + etesi

edebiyat

cuma + etesi

hasta / kane

belediye

ne + için

postane

amir

ne + asıl

postane

ne + asıl

eczane

ogabey (KD)

Ses Türemesi (ikizleşme)

4 Başta (Y)ı

Ortada

Sonda (Y)ı

slafon = slasyon

zalf = zayıf

az + ı + cık

keserik

slav = slay

fiat = fiyat

bir + ı + cık

simlik

slav = skale

kaim-i makam = kaymakam

gen + ı + cık

galken

statistik = istatistik

sabr = sabır

emir + emek

berim

mdı = sındır

keyf = keyif

az + emek, zan + emek

berim

umak = virmek

his + emek

his + emek

his + emek

ildiz = yıldız

TDK'dan alınmıştır !

TÜRKÇENİN İLK ESERİ: ORHUN YAZITLARI (dil bilgisi kuralları)

Orhun Yazıtları, Göktürk Yazıtları ya da Köktürk Yazıtları, Türklerin bilinen ilk alfabesi olan Orhun alfabesi ile Göktürkler tarafından yazılmış yapıtlardır. Bilge Kağan ve Kül Tigin yazıtlarını Yolluğ Tigin yazmıştır. Yolluğ Tigin aynı zamanda Bilge Kağan'ın yeğenidir. Yazıtlarda bu abidelerin sonsuzluğa kadar kalması temennisi ile "Bengü Taşlar" denmiştir. Bu dönemde kullanılan dile Göktürkçe denmektedir.

Yazıtlar, 1889 yılında Moğolistan'da Orhun Vadisi'nde bulunmuşlardır. Bu yazıtlar II. Göktürk Kağanlığı'na aittir. Yazılış tarihleri MS. 8. yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Yazıtlardan Kül Tigin Yazıtı 732 yılında, Bilge Kağan Yazıtı 735 yılında yazılmışlardır.

SES BİLGİSİ

Büyük Ünlü Uyumu:

Sözcüğün ünlüleri arasındaki kalınlık incelik uyumudur. İlk hecedeki ünlü kalınsa diğer ünlüler de kalın, inceyse diğerleri de ince olur.

Ör: Çocuklar, beklemişler... Karışık gelmişse BÜU'ya uymaz. Ör: İnsan, kalem, kitap...

→ Aslen Türkçe oldukları halde sonradan uğradıkları ses değişikliği nedeniyle BÜU'ya uymayan kelimeler de vardır. Ör: Kardeş (kardaş), elma (alma), anne (ana)...

→ Türkçede bazı ekler BÜU'yu bozar:

- -ken : bakarken
- -ki : akşamki
- -leyin : sabahleyin
- -gil : dayıngil
- -imtrak : sarımtırak
- -daş : meslektaş
- -yor : bekliyor

→ Türkçede ilk heceden sonra o, ö ünlüleri bulunmaz. -yor eki hariç.

→ Yabancı sözcüklerde, birleşik kelimelerde ve tek hecelilerde BÜU aranmaz: ilkbahar, petrol, tek...

→ BÜU'ya uymayan kelimelere gelen ekler kelimenin son hecesindeki sese uyar: insanın...

	DÜZ		YUVARLAK	
	GENİŞ	DAR	GENİŞ	DAR
KALIN	A	I	O	U
İNCE	E	İ	Ö	Ü

Küçük Ünlü Uyumu:

Kelimenin ünlüleri arasındaki düzlük-yuvarlaklık uyumudur. Buna göre:

→ İlk ünlü düzse (A, E, I, İ) diğerleri de düz,

→ İlk ünlü yuvarlaksa (O, Ö, U, Ü) sonraki

→ ya düz geniş (A, E)

→ ya da dar yuvarlak (U, Ü) olarak gelir. Başka bir ifadeyle:

"Balıkesir" → "Balıkesir"

"Koyun ölür" → "Tavuk güler"...

ÖR: bekledim, kömürlük, gövdesi, umursamaz, tarafsızlık, yorgunluktan

→ KÜU kelimenin tamamında değil, komşu iki hece arasında aranır: yumurtacı, yuvarlaklık, görebilirdi...

→ Yabancı sözcüklerde, birleşik kelimelerde ve tek hecelilerde KÜU aranmaz.

→ -yor eki KÜU'yu devamlı bozar: olmuyor.

→ Aslen Türkçe olduğu halde KÜU'ya uymayan kelimeler de vardır: Tavuk, kabuk, kavun, yamuk, çamur... Bunlarda "b, m, v" dudak ünsüzlerinin yuvarlaklaştırıcı etkisi vardır.

→ BÜU'ya uymayan kelimeler KÜU'ya uysa bile uymaz sayılır: Kalem, insanlık,

ÜNSÜZLER:

	SERT	YUMUŞAK
SÜREKLİ	F, H, S, Ş	Ğ, J, L, M, N, R, V, Y, Z
REKSİZ	P, Ç, T, K	B, C, D, G

SES OLAYLARI:

A.Ünsüz değişimi / Yumuşaması: Sonunda "p,ç,t,k" sert ünsüzleri bulunan kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldığı zaman sonlarındaki sert ünsüzler yumuşayarak "b,c,d,g/ğ" olur.

Ör:Ağaç-ı→ağacı

Kitap-ı→kitabı

Git-en→giden

Renk-i→rengi

Yürek-i→yüreği

→Bazı birleşik kelimelerde de yumuşama görülebilir:Kayıp-et→kaybet-

Kayıt-ol→kaydol-,Kayıp-ol→kaybol

!!! Kasıt-et→kastet- !!!

→Tek heceli kelimelerin bir kısmı bu kurala uymaz:

Tek-il→tekil İç-i→içi

İlk-in→ilkin Maç-a→maça

Saç-a→saça Seç-enek→seçenek

Sat-il→satıl Yat-ır→yatır-

Ek-in→ekin Bak-ıcı→bakıcı

İç-ecek→içecek ot,et,süt,tek...

→Bazılarıysa uyar:Taç,dip,uç,kap,renk, çok....

→Yabancı asıllı kelimeler genellikle bu kurala uymaz: Devlet-in→devletin, millet-e→millete, hukuk-un→hukukun.

layık-ı→layığı;layık-ıyla→layıkıyla!!

→Özel isimlerdeyse söyleyişte olsa bile yazıda gösterilmez:Mahmut-u, Ahmet-i

Sinop-a....

Ünsüz Benzeşmesi/ Sertleşmesi:

Sonunda f,s,t,k,ç,ş,h,p ünsüzleri bulunan buluna kelimeler "c,d,g" yle başlayan bir ek aldığı zaman ekin başındaki yumuşak ünsüzler sertleşerek "ç,t,k" olur.

Koltuk-dan→koltuktan,millet-ce→milletçe

Sınıf-da→sınıfta, git-di→gitti,aş-cı→aşçı

Kes-gin→keskin, bas-gı→baskı, Türk- ce→Türkçe,1905-de→1905'te,

→Bazı (birleşik) kelimelerde sertleşme olmaz:!!! Üç-gen, dört-gen, beş-gen

Ünsüz Türemesi:

Yabancı dillerden geçen bazı kelimeler ünlüyle başlayan bir ek veya kelime aldıkları zaman asıllarındaki çift ünsüz ortaya çıkar: His-et→hisset, af-et→affet, hak-ı→hakkı,red-et→reddet, sır-ı→sırrı, hat-ı→hattı...

→Yan yana gelen her ses ünsüz türemesi değildir! Hissiz, cadde, madde, ciddi....

Ünsüz Düşmesi:

→Sonunda -k bulunan bazı kelimeler -cık / -cek eki aldığı zaman sonlarındaki -k'ler düşer:küçük-cük →küçücük, minik-cik → minicik,ufak-cık→ufacık, büyük-cek→büyücek, çabuk-cak→çabucak,

→Sonunda "k" bulunan bazı kelimeler -l, -al/-el eki aldığı zaman sonlarındaki k'ler düşer:seyrek-l→seyrel-, alçak-l→alçal-, yüksek-l→yüksele-, ufak-la→ufala-....

!!Ast- teğmen → asteğmen, üst - teğmen → üsteğmen, öpüş-cük→öpücük, gülüş-cük → gülücük....

Ünlü Düşmesi:

→İkinci hecesinde dar ünlü (ı,i,u,ü) buluna kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldıkları zaman (vurgusu düşen orta hece) ünlüsü düşer:

• Ünlüm: Sevinme, kızma, korku, acıma, şaşma, gibi ansızın beliren duyguları yansıtmaya yarayan sözcüklerdir.

Türkçe Kökler

Türkçe bitişken dillerdendir. Türkçe'de deği-şik yapım ekleriyle, bir isim ya da fiil kökünden çeşitli kavramları karşılayan yeni sözcük-ler türetelebilmektedir. Sözcük türetiminde köklerde genellikle hiçbir değişiklik ol-mamaktadır:

Bak-bakıcı, aç-açık, ad-ad-landırmak, sev-sevimli gibi.

Bazı örneklerde görülen değişiklikler çoğun-lukla fonetik (sesbilgisel) bir nitelik gös-terir:

Gelmek-getirmek, beni-bana, beklemek-bekliyor, görmek-göstermek gibi.

Türkçe'de yalnızca "sonek" vardır; bazı dillerde olduğu gibi "içek" ve "önek" yoktur.

Türkçe'de kökler genellikle tek hecelidir. Bugün birden çok heceli olarak görülen bazı kökler tek heceye indirgenebilmektedir. Türkçe'de tek heceli fiil kökü 200 dolayındadır. Kökler;

Fiil kökü

Ad kökü

olarak ikiye ayrılır. Köklere çekim ekleri getirilerek sözcüğün cümle içindeki öbür sözcüklerle ilişkisi sağlanır; yapım ekleri kullanılarak da yeni sözcükler türetilir.

ÇEKİM VE YAPIM EKLERİ

EKLER

Çekim Ekleri

Yapım Ekleri

A. İsim Çekim Ekleri

B. Fiil Çekim Ekleri

1. Çoğul Ekler
2. Hâl Ekleri
3. İyelik Ekleri
4. İlgî Eki
5. Ek Eylem Ekleri

1. Zaman Ekleri
2. Dilek Ekleri
3. Şahıs Ekleri

1. İsimden İsim Yapan Ekler
2. İsimden Fiil Yapan Ekler
3. Fiilden İsim Yapan Ekler
4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

A) İSİM ÇEKİM EKLERİ:

1) Çokluk Eki: İsimlerin sayı bakımından çokluğunu bildirirler.

Örnek: elmalar, çocuklar, öğrenciler.

2) Hal Ekleri: - i, -e, -den, -de ekleridir.

Örnekler: Kitabı ver (belirtme hali)

Yola bak (Yönelme hali)

Evden geliyorum (Çıkma hali)

Sende kaldı (Bulunma hali)

Sıradan insanlarla isim olmaz. (Sıfat yapmıştır ve bu yüzden yapım eki olmuştur)

Bunlar gözde çocuklardır. (Sıfat yapmıştır ve bu yüzden yapım eki olmuştur)

Sudan sebeplerle yanıma gelme (Sıfat yapmıştır ve bu yüzden yapım eki olmuştur)

3) İyelik ekleri: Eklendiği isimlerin kime ait olduğunu ifade eder.

Örnek: Kitabım, kitabın, kitabı, kitabımız, kitabınız, kitapları iyelik eklerini, ismin başına benim, onun, bizim, sizin, onların zamirlerini getirerek bulabiliriz.

4) İlgî ekleri (Tamlama Ekleri): "ın, in, un, ün" biçimindedir. Belirtili isim tamlaması kurar.

Örnek: kapı-n-ın kol-u , müdür-ün oda-sı

5) Eşitlik Eki: "-ca, -ce" biçimindedir.

Örnek: Sence bu doğru mu?

Çocukça davranma

6) Ek eylem Ekleri: İsim soylu sözcükler yüklem yapma göreviyle kullanılan eklerdir.

Örnek: iyi-y-im, iyi-sin, iyi-dir, iyi-y-iz, iyi-siniz, iyi-dirler

ÜNİT KİRTASİYE

B) FİİL ÇEKİM EKLERİ

1) Zaman ekleri (Bildirme Kipleri): Fillerde hareketin yapıldığı zamanı bildirir.

Örnek: gel-miş (Duyulan geçmiş zaman)

oku-du (görülen geçmiş zaman)
gid-i-yor (şimdiki zaman)
yat-acak (Gelecek geçmiş zaman)
şimdi gelir (Geniş geçmiş zaman)

2) Dilek kipleri: Fillerde dilek, şart, istek, gereklilik... gibi anlamları karşılayabilmek için getirilen kip ekleridir.

Örnek: Gider-se-n gelmem (Dilek şart kipi)

Biraz daha oturayım (İstek kipi)
Ders çalışalım (İstek eki)
Artık git-meli-y-im (Gereklilik kipi)
Bunları da oku-sun (Emir eki)
Dışarı çıkm (Emir eki)

3) Sahis Eklere: Fillerde eylemi gerçekleştiren şahsı belirtmek için getirilen eklerdir. Fillerde kip eklerinden sonra gelirler.

Örnek: Geliyor-um, çalışmal-ı-sın, yapt-ı- okusak-k, üzülür-üz kosaçak-sınız yürüdü-ler

YAPIM EKLERİ:

İsim ya da fiil kök veya gövdelerine gelerek onlardan başka isim ya da fiil türeten eklerdir. Yapım ekleri eklendiği sözcüğün anlamını da tırdını de değıştirtir. Her zaman çekim eklerinden önce gelir. Yapım eki almış bir sözcüğe türemiş sözcük ya da gövde denir. Eğer sözcük yapım eki almışsa basit yapıdır sözcük çekim eki olsa da basittir

1) İsimden İsim Yapım Eklere: İsim kök veya gövdelerine eklenerek, yeni bir isim gövdesi oluşturan eklerdir.

Like: kömür-lük, göz-lük, kulak-lık ...
lı: yelir-il, para-lı, ağaç-lı, baş-lı ...
sız: su-suz, para-sız, ev-siz,
cı: göz-cü, sanat-çı, yol-cu, simit-çi,
ce: Türk-çe İngiliz-çe
daş: Çay-daş, arka-daş, yol-daş
üncü: üç-üncü beş-inci
mı: aç-mı ekşi-mi
cılı: et-cil den-cil insan-cil
gim: sarı-şın

YAPIM EKLERİ

32

sal: kum-sal kadın-sal
it: yaş-it
cağız: kız-cağız çocuk-cağız
cık: az-ı-cık küçük-cık
tı: horul-tı civıl-tı

2) İsimden Fiil Yapım Eklere: İsim köklerine veya gövdelerine gelerek onlardan fiil türeten.

lar: su-la, taş-la, uğur-la
at: çok-al, az-al, dar-al
lı: doğru-lı, sivri-l
at: kan-a, yaş-a, tır-e, boş-a
ar: yaş-ar, mor-ar, sarı-ar
da: fışıl-da, horul-da, gürtlü-de
at: yön-et, göz-et
lık: geç-ik, bir-ik
ımsa: az-ımsa, benim-seküçü(k)-mse
kur: fış-kır, hay-kır
lan: ev-len, rahat-la
laş: saka-laş, der-leş, çocuk-laş
sa: su-sa, garip-se önem-se

3) Fillerden İsim Yapım Eklere: Fiil kök veya gövdelerine gelerek isim yapan eklere denir.

ca: düşün-ce, eğlen-ce
ocak-eccek: giyecek, yok-ocak, aç-ocak
ak: yat-ak, kaç-ak, dur-ak
ga: böl-ge, bil-ge, süpür-ge,
gan: çalış-kan, unut-kan, kay-gan
gi: sev-gi, çal-gı, as-ki
gıc: bil-gic, dal-gıc, başlan-gıc
gün: yor-gün, bil-gin, bez-gin, bit-gin
ı, t: yaz-ı, öl-ü, yap-ı, çat-ı, kok-u, doğ-u
ıci-ici: yap-ıcı, gör-ücü, al-ıcı, sat-ıcı,
ık-ık: kes-ik, aç-ık, göç-ük
ım-ım: say-ım, seç-im, öl-üm, öl-üm
ın-lu: yığ-ın, ak-ın, tüt-ün, ek-im,
nç: gül-ünç, sev-iñç
ıntı: es-inti, çık-ıntı, dök-üntü,
ıer: gel-ir, gid-er, ok-ur,
ış: otur-uş, yürü-yüş,
ıt: geç-it, yak-ıt, öl-üt
ma: gülmeyi severim, konuşmayı bil-makı, gelmek, gitmek
tı: belir-ti, kızar-tı,

4) Fillerden Fiil Yapım Eklere: Fiil kök veya gövdelerinden yeniden fiil yapan eklere denir.
dur: gül-dür, yap-tır, koş-tur,

YAPIM EKLERİ

33

ala: kov-ala, silk-ele,
er: gider, çık-ar,
imsa: gül-ümse, an-ımsa,
in: gez-in, gör-ün, sev-in, taşı-n,
r: kaç-ır, bat-ır, iç-ir,
ş: gör-üş, uç-uş, gül-üş,
t: uza-t, sap-it, korku-t, üşü-t,
ı: sev-il, kır-ıl, sat-ıl

BAĞLAÇLAR

Cümleleri veya aynı görevdeki sözcükleri birbirine bağlayarak aralarında anlam ilgisi kuran sözcüklere denir.

"İLE" - "VE" BAĞLAÇLARI

Aynı görevdeki sözcükleri birbirine bağlar.

- Evin ve bahçenin kapısı açıldı.(Tamlayan)
- Bu radyo Adana'da ve Mersin'de yayın yapıyor.(D.T)
- Akşam arkadaşşıma gideceğim ve her şeyi anlatacağım.
- Cehennemle cenneti bu dünyada yaşadık.(Nesne)
- Evle okul arasında mekik dokuyor.(Tamlayan)
- Annesiyle babası yarın bize gelecek.(Özne)

Uyarı: Biri bağlaç diğeri edat olan iki çeşit "ile" vardır. Bir cümlede "ile"nin yerine "ve"yi getirebiliyorsak bağlaç, getiremiyorsak edattır.

- "Bazen yandık bazen menekşelerle söyleştik.(Edat)
- "Kazaklarla ceketi parayla aldım.(B-E)

"DE" BAĞLACI

*Eşitlik, gibilik anlamı katar.

- O filmi ben de seyrettim.
- Bence Aslı da bu işten anlamıyor.

*Abartma anlamı katar.

- Çocuğun okuduğu şiir de şiirdi hani.

- Aldıkları araba da araba yani.

*Küçümseme anlamı katar.

- Sen sınavı kazanacaksın da ben göreceğim.
- Sanki bu işten anlıyorsun da konuşuyorsun.
- Büyüyecek de adam olacak da bize bakacak.

*Sitem anlamı katar.

- Okula kadar geldin de bir selam vermedin.
- İzmir'e kadar geldin de yanıma uğramadın.

*Şaşma,inat,sebep, korkutma anlamı katar.

- Kardeşin de mi bizimle gelecek?(Şaşma)
- Ufaklık, kalemi vermem de vermem,diyor.(İnat)
- Ailesiyle kavga etti de evi terk etti.(Sebep)
- Dışarı çık da göreyim.

*Ama, fakat anlamında kullanılır.

- Pansiyona kaydını yaptı da yerleşmedi.
- Bize gelmiş de fazla kalmamış."

Uyarı: Türkçede biri bağlaç diğeri hal eki olan iki çeşit "de" vardır. "De"yi cümleden çıkardığımızda cümlemin yapısı bozulursa ektir bitişik yazılır, bozulmazsa bağlaçtır ayrı yazılır.

- Bakkalda sebze de satılıyormuş.
- Ayşe de okulda kalmış.

"AMA" , "FAKAT" BAĞLACI

*Karşıt anlamlı iki cümleyi birbirine bağlar.

- Sınava çok iyi hazırlandı ama üniversiteyi kazanamadı.
- Her sabah spor yapıyor ama zayıflayamıyordu.

*Koşul, pekiştirme anlamı katar.

—Dışarı çıkabilirsin ama eve erken döneceksin.

—Seninle sinemaya gelirim ama işim olmazsa.

—Bu kitabı sana alacağım ama okuyacaksın.

—Dışarıda soğuk ama çok soğuk bir hava var.

—Büyük ama çok büyük bir bahçesi vardı.

"ANCAK" "YALNIZ" BAĞLACI

Yalnız sözcüğü:

*Ama, fakat anlamında kullanılıyorsa bağlaç,

*Bir tek, sadece anlamında kullanılıyorsa edat,

*Önündeki ismi niteliyorsa sıfat.

*Fili niteliyorsa zarf.

—Geziye yalnız bizim sınıf katıldı. (edat)

—Bu adam evde yalnız yaşıyor. (zarf)

—Yalnız insanlar hayata karamsar bakarlardı. (sıfat)

—Onunla konuşurum yalnız fikrim yine de değişmez. (bağ)

—Bu işin üstesinden ancak sen gelirsin. (edat)

—Yogun trafikte işe ancak yetişebildim. (zarf)

—Bütün gün evde yalnızdım. (adaşmış sıfat)

—Filmi seyredebilirsin ancak yarın erken kalkmalısın. (b.)

"KI" BAĞLACI

***Özneyi pekiştirir.**

—Ben ki yedi iklimin padişahıyım.

—Sen ki Fransa eyaletinin valisisin.

***Neden-sonuç vardır.**

—Günü kötü geçmiş ki çok kızgın görünüyor.

ÜNİT KİTAPÇIĞI

—Sana değer veriyorum ki seninle konuşuyorum.

***Kuşku,yakınma,şaşma,amaç-sonuç, tahmin**

—Beni tanımyorsun ki... (Yakınma)

—Kafamı bir kaldırdım ki onu karşımda gördüm. (Şaşma)

—Arabayı o çizmiş olabilir mi ki? (Kuşku)

—Sana iş buldum ki kimseye ihtiyaç olmayasın. (A-S)

—Geç saatlere kadar çalışmış olmalı ki sabah uyanamamış. (tahmin)

"HEM...HEM" BAĞLACI

bağlar. Karşılaştırılan iki unsurun hepsi anlamını vermektedir. Eş görevli sözcükleri

—Hem arabayı hem evi üzerine alacakmış. (Nesne)

—Hem ucuz hem kaliteli ayakkabı satıyor. (Sıfat)

—Hem çalışıyor hem üniversite okuyor. (Cümle)

NE...NE BAĞLACI

verir. Cümleyi anlamca olumsuz yapar. Karşılaştırılan iki unsurun hiçbirini anlamını

*Sallanmaz o kalkışta ne bir mendil ne bir kol. (Özne)

*Adam kızını ne arıyor ne soruyor. (Yüklem)

*Ne kıza veriyor ne düdüğü küstürüyor. (cümle)

*Bu konu ne seni ne beni ilgilendirir. (nesneyi)

NOT: İki karşıt sıfatı birbirine bağlarsa "ikişinin arası, ortası" anlamı verir.

• Kız ne zayıf ne şişman biriydi.

• Konuşan adam ne uzun ne kısaydı.

ya...ya bağlacı:

Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

• Ya bu deveyi güdeceksin ya bu diyardan güdeceksin. (cümleleri)

- Aynayı ya Ayşe ya Özlem kırmıştır. (özne)
- Ya salonun ya mutfağın penceresi kırıldı. (tamlayan)
- Takıma ya beni ya onu alacaksın (nesneyi)

DİĞER BAĞLAÇLAR

- Ogün okula gelemedim çünkü çok hastaydım. (sebep)
- Bu maçı kazanacağız hatta şampiyon olacağız.(pekiştirme)
- Mademki söz verdin, sözünü tutacaksın.
- Bu mağazada elbiseler çok güzel üstelik çok ucuz.
- Sanki dağları sen yarattın.
- Meğer bütün evi o dağıtmış.
- Eğer kardeşine uğrarsan selamımı söyle.
- Çok geç kaldılar; yoksa kaza yaptılar.
- Ders çalışmıyor; üstelik yaramazlık yapıyor.
- Önce bunlardan yani çok iyi bildiğiniz sorulardan başlayın.
- Bizde yahut sizde çalışabiliriz.
- İster yazarsın ister yazmazsın.

ÜNUT KİRTASİYE

Dilekçe Nedir?

Dilekçe Özellikleri ve Örneği

Dilekçe bazı kaynaklar tarafından resmi mektuplar ya da iş mektupları kategorisinde gösterilmektedir. Ancak özellik olarak mektuplardan birçok noktada ayrılması yönüyle farklı bir tür olarak değerlendirmek doğru olacaktır.

DİLEKÇE NEDİR?

Dilekçe, bir isteğin belirtilmesinde ya da herhangi bir şikâyetin resmi makamlara veya özel kuruluşlara aktarılmasında kullanılan yazı olarak tanımlanmaktadır.

Anayasal bir hak olarak her Türk vatandaşının herhangi bir konuda bir kamu kurumuna dilekçe verme hakkı bulunmaktadır. Yetkili makamlar kendilerine verilen dilekçeleri işleme almak ve 30 gün içinde cevap vermek zorundadır. Ancak dilekçelerin işleme alınabilmesi için belli başlı kuralları taşıması gerekmektedir.

Dilekçelerde söz uzatılmadan söz konusu olan istek ya da şikâyet neyse kısa ama öz bir şekilde yazılmalıdır. Gereksiz ifadelerden ve konulardan kaçınmak son derece önemlidir.

DİLEKÇENİN ÖZELLİKLERİ

1. Çizgisiz ve temiz bir A4 kâğıdına yazılır. Kesinlikle yarım kâğıt kullanılmamalıdır. Kâğıdın arka yüzüne geçilmemelidir, çok gerekli ise ikinci kâğıt kullanılmalıdır.

2. Bilgisayar, daktilo veya dolma kalemle yazılabilir. Tükenmez kalemle mavi ve siyah mürekkepli kalem dışındaki diğer renklerle yazılmaz.

3. Sorun hangi kurumu ilgilendiriyorsa ona hitap edilerek başlanmalıdır. Hangi makama sunuluyorsa o makamın ismi başlıkta yer almalıdır.

4. Yer ve tarih belirtilmelidir.

5. Ciddi, resmî, saygılı bir dil ve üslup kullanılmalı, nesnel olunmalıdır.

6. Sorun, durum ya da dilek kısa ve açık olarak ifade edilmelidir. Gereksiz ayrıntılara ve kişiselliğe yer verilmemelidir.

DİLEKÇE ÖRNEĞİ 2

Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına,
Görükle/Bursa

Fakültenizin 021640323 numaralı İşletme A şubesi öğrencim görmekte olan Beyza İşbaşaran isimli öğrenci 23.05.2017 tarihinde yapılan Türk Dili II (TUD 102) dersinin yarıyıl sonu sınavına girmesine rağmen not girişinde sehven hata yapılarak notu E olarak girilmiştir, sınav sonucu ve harf notu aşağıda belirtilmiştir. İstenilen belgeler ekte sunulmuştur.
Gereğinin yapılmasını bilgilerinize arz ederim.

16.06.2017
İMZA
Öğr. Gör. Gülnaz Çetinoğlu

Adres: Türk Dili Bölüm Başkanlığı

Görükle/Bursa

Tel:

E-posta: gulnazc@uludag.edu.tr

EK 1. Sınav Tutanağı

2. Sınav Kağıdı

3. Optik Formu

Numara	Ad Soyad	Ara Sınav	YYSS	Ortalama	Harf Notu
021640323	Beyza İşbaşaran	80	70	74	AA

DİLEKÇE ÖRNEĞİ 3

Bursa Uludağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına,
Görükle/Bursa

Fakültenizde 021640323 numaralı İşletme A şubesinde öğrencim görmekteyim. 23.04.2017 tarihinde yapılan Türk Dili II(TUD102) dersinin ara sınavına rahatsızlığım nedeniyle giremedim. Türk Dili II(TUD102) dersinin mazeret sınavına girmek istiyorum. İstenilen belgeler ekte sunulmuştur.
Gereğinin yapılmasını bilgilerinize arz ederim.

16.05.2017
İMZA
Beyza İşbaşaran

Adres: Bursa Uludağ Üniversitesi Görükle
Yerleşkesi KYK Yurdu B Blok

Görükle/Bursa

Tel:

E-posta:

EK 1. Doktor Raporu

- 5) İlk İslami Türk eserlerinin tarih sırasına göre dizilişi hangisinde verilmiştir?
- A) Kudatgu Bilig – Atabetü'l Hakayık – Divan-ı Lügati Türk – Divan-ı Hikmet
 B) Divan-ı Lügati Türk – Divan-ı Hikmet – Şecere-i Türki- Muhakemetü'l Lügatayn
 C) Atabetü'l Hakayık – Divan-ı Hikmet – Kudatgu Bilig- Şecere-i Türki
 D) Kudatgu Bilig – Divan-ı Lügati Türk – Atabetü'l Hakayık – Divan-ı Hikmet
 E) Kudatgu Bilig – Divan-ı Lügati Türk – Muhakemetül Lügatayn – Divan-ı Hikmet
- 6) Orta Türkçe döneminde elimize geçen Türklere Arapça öğretmek için yazılan eser aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Muinü'l Mürid B) Kısasü'l Enbiya C) Nehcü'l Feradis
 D) Muhakemetü'l Lügatayn E) Mukaddimetü'l Edeb
- 7) Aşağıdakilerden hangisi, Yeni Lisan hareketinin ortaya koyduğu görüşlerden değildir?
- A) Türkçeye girmiş Arapça ve Farsça kurallar ve bu kurallarla yapılmış tüm birleşik yapılar dilden atılmalıdır.
 B) Türkçenin malı olmuş yabancı sözcükler dilde kalmalıdır.
 C) Türkçenin diğer şive ve lehçelerinden sözcük alınarak Türkiye Türkçesi geliştirilmelidir.
 D) Yazı dili ve konuşma dili arasındaki büyük ayrılık kaldırılmalıdır.
 E) Yeni ve milli bir edebiyat ortaya konulmalıdır.
- 8) I. 12.07.1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin kurulması
 II. Türkçe sözlüğün hazırlanması
 III. 1 Kasım 1928'de yazının değiştirilmesi
 IV. 26 Eylül 1932'de Türk Dil Kurultayı'nın toplanması
 V. 1911'de Genç Kalemler Dergisi'nin çıkarılması
- Yukarıdakilerden kaç tanesi Atatürk'ün öncülüğünde gerçekleştirilmiştir?
- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5
- 9) Türklerin kullandıkları yazılar ve bu yazılarla oluşturulan değerli yapıtlar eşleştirilmesinde yanlış olan hangisidir?
- A) İrk Batig – Uygur Yazısı
 B) Divan ü Lügati't Türk – Arap Yazısı

- C) Yaban – Latin Yazısı
 D) Orhun Yazıtları – Göktürk Yazısı
 E) Kudatgu Bilig – Uygur Yazısı

- 10) Dildeki kökleri, bunların birleşme yollarını, eklerin çeşitli anlam ve görevlerini, dilin türeme ve çekim özelliklerini kısaca dilin biçimle ilgili özelliklerini inceleyen dil bilgisi kolu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Söz dizimi B) Lehçe bilgisi C) Kök bilgisi
 D) Şekil bilgisi E) Anlam bilgisi

- 11) Aşağıdaki yargılardan hangisi, Türkçenin ses özellikleri açısından yanlıştır?

- A) Türkçe sözcüklerde ikiz ünlü sadece orta hecede bulunabilir.
 B) İki ünsüz sözcük başında bulunmaz.
 C) "f, h, j" sesleri Türkçede yoktur.
 D) o ve ö ünlüleri son hecede bulunmaz.
 E) Türkçede sözcükler "b, c, d, g" seslerinden biriyle bitmez.

- 12) "Türk Milleti,

Ebediyete akıp giden her on senede, bu büyük millet bayramını daha büyük şereflerle, saadetlerle huzur ve refah içinde kutlamayı gönülden dilerim. Ne mutlu Türk'üm diyene!"

Yukarıdaki parçada kalınlık-incelik uyumuna aykırı kaç sözcük vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

- 13) "Federasyon" sözcüğünden Türkçenin ses özelliklerine uymayan kaç durum vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

- 14) "Türkçede iki ünlü yan yana gelmez. Ünlüyle biten sözcük ünlüyle başlayan ek aldığına araya kaynaştırma ünsüzlerinden biri girer."

"İndim çeşme başına/Mendil serdim taşına/Ben aşıklık bilmezdim/O da geldi başıma."

Yukarıdaki dördlükte kaynaştırma ünsüzü almış kaç sözcük vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

- 15) "Bilge yüzlü, yaşlı adam epeydir ayakta idi ve yeteri kadar da yorulmuştu. Parkta boş bulduğu bir banka otururdu. Gözleri uzaklara dalı ve bir Fransız şilirini mırıldanmaya başladı:

Ozanlar yok olup gittikten,
Çok çok sonra,
Türküleri dolaşır durur,
Sokaklarda."

Yukarıdaki parçada ünsüz benzeşmesine örnek kaç sözcük vardır?

- A) 6 B) 5 C) 4 D) 3 E) 2

- 16) "Hayâl meyâl şeylerden ilk aşkımız

Hatırası bile yabancı gelir

Hayata beraber başladığımız

Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir

Gittikçe artıyor yalnızlığımız."

Yukarıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerde görülen ses olayları aşağıdakilerden hangisinde sırayla verilmiştir?

- A) Ünsüz türemesi – ünsüz düşmesi – ünsüz benzeşmesi
B) Ünsüz yumuşaması – ünsüz yumuşaması – ünsüz benzeşmesi
C) Ünsüz sertleşmesi – ünsüz yumuşaması – ünsüz yumuşaması
D) Ünsüz yumuşaması – ünlü düşmesi – ünsüz benzeşmesi
E) Ünsüz yumuşaması – ünsüz düşmesi – ünsüz benzeşmesi

- 17) Türkçe heceler en fazla kaç sestene meydana gelir?

- A) 5 B) 4 C) 3 D) 2 E) 1

- 18) Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kişinin dileğini, ya da şikâyetini üst makamlara ulaştırmak, bilgi vermek amacıyla yaptığı başvuruyu yazılarına dilekçe denir.
B) İstek, açık ve net bir şekilde belirtilmelidir.
C) Kağıdın üst orta yerine dilekçe sunulan makamın adı yazılır.
D) Yazı, okunaklı ve temiz olmalıdır.
E) Tarih, imza sol köşeye, ad soyadı sağ köşeye yazılır.

- 19) "Bir komutan için karşısındaki düşman ordusunun ne kadar askeri, ne kadar silahı ve mühimmatı olduğunu bilmek çok yararlıdır. Ancak onun için bundan çok daha yararlı olan bir şey vardır ki, o da karşısındaki ordunun felsefesini bilmektir."

J. Rostand sözleri aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Millet safhasına erişmiş toplumlarda kültürün bütün öğeleri tamamlanmıştır.
B) Kültür, kuşaktan kuşağa aktarılan sosyal bir mirastır.
C) Milletler birbirinden habersiz, kendi kabukları içine çekilmiş olarak yaşarlar.
D) Toplamlar bir savaşa girdikleri zaman kültürlerini kaybederler.
E) Kültür, sosyal ruhu ve yapıyı etkiler.

- 20) Aşağıdakilerden hangisinde yanlış eşleştirme yapılmıştır?

- A) Farsça – Hami – Sami
B) Mançuca – Ural – Altay
C) İbranice – Hami – Sami
D) Rusça – Hint – Avrupa
E) Arapça – Hami – Sami

TÜRK DİLİ – YARI YIL SONU SINAVI

- 1) Türkçenin bağımsız bir dil olma yolunda ilerlediği düşünülen dönem aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Altay dönemi
B) En eski Türkçe dönemi
C) İlk Türkçe dönemi
D) Eski Türkçe dönemi
E) Orta Türkçe dönemi
- 2) Aşağıdaki eser-yazar-tarih eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?
- A) Atabetül Hakayık – Edip Ahmet – 15. Yy.
B) Divanı Hikmet – Ahmet Yesevi – 14. Yy
C) Divanü Lügati Türk – Yusuf Has Hacı – 11. Yy
D) Muhakemetül Lügati – Ali Şir Nevai – 15. Yy
E) Kutadgu Bilig – Kaşgarlı Mahmut – 11. Yy
- 3) Orta Türkçe döneminde elimize geçen kırk hadis tercümesi niteliğindeki eser aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Muinül Murid
B) Kıyasül Enbiya
C) Nehcül Feradis
D) Muhakemetül Lügati
E) Mukaddimatül Edeb
- 4) I. 1911’de Ali Canip Yöntem ve Ömer Seyfettin tarafından çıkarılmaya başlanan Genç Kalemler Dergisi bir dil hareketinin başlangıcı olmuştur.
II. Ömer Seyfettin’in yazdığı Yeni Lisan makalesi bu hareketin bir bildirgesidir.
III. Yeni lisancılar Şemseddin Samilerin, Ahmet Vefik Paşaların başlatıp da sonunu getiremedikleri hareketi eyleme geçirmişlerdir.
IV. Bu hareket Cumhuriyet dönemine de damgasını vurmuş, bu dönemde TDK’nin ve TTK’nin açılmasına vesile olmuştur.
V. Genç Kalemler toplumsal sorunlara hiç eğilmemiş yalnızca dille ilgili sorunlara değışmişlerdir.
- Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 5) Aşağıdakilerden hangisi, dil devriminin hedeflerinden değildir?
- A) Aydınların dili ile halkın dili, konuşma dili ile yazı dili arasında Osmanlı Türkçesi dolayısıyla ortaya çıkmış olan açıklığı kapatmak
B) Diğer Türk lehçelerinden sözcük alınmaması
C) Türkçeyi bir bilim kolu olarak ele almak
D) Türk diline yapı ve özelliklerine uygun millî bir gelişme çizmek
E) Eğitim ve öğretimi millî eğitimin gerekli kıldığı bir millî dile kavuşturmak
- 6) Aşağıdakilerden hangisi yaşayan Türk şivelerinden biri değildir?
- A) Çağatay Türkçesi
B) Özbek Türkçesi
C) Nogay Türkçesi
D) Gagavuz Türkçesi
E) Başkurt Türkçesi
- 7) 1) 5 Kasım 1928’de bir yasayla kabul edildi.
2) Latin alfabesindeki (q, x, w) harfleri çıkarıldı.
3) Latin alfabesinde bulunmayan (ğ, ı, ş) harfleri eklendi.
4) Yalnız Türkçe sözcükler düşünülerek oluşturuldu.
5) Öğrenilip öğretilmesi kolaydır.
6) Türk toplumunun eğitim-öğretim etkinliklerini hızlandırdı.
- Yeni Türk yazısıyla ilgili olarak yukarıda verilen yargılardan kaç tanesi doğrudur?
- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6
- 8) “Bir dildeki sözcüklerin şekil yapıları ile anlamları arasında ilgi kuran, kelimelerin yapı ve anlamlarının köklerine doğru izleyerek ilk defa hangi köklere dayandıklarını ve zaman içinde hangi safhalardan geçerek ne gibi gelişmeler gösterdiklerini inceleyen dil bilgisi koludur.”
- Yukarıda sözü edilen dil bilgisi kolu aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?
- A) Şekil bilgisi
B) Ses bilgisi
C) Cümle bilgisi
D) Anlam bilgisi
E) Köken bilgisi
- 9) Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Türkçe sözcüklerde ilk heceler dışında, o, ö ünlüleri bulunmaz.
B) Türkçe sözcük başında ve sonunda iki ünsüz yan yana bulunmaz.

- C) Türkçe sözcüklerde iki ünlü yan yana bulunmaz.
D) Türkçe sözcüklerde uzun ünlü yoktur.
E) Ünsüz benzeşmesi kuralı vardır.

10) "Talihi olsa da ona bir ceza

Kavuşmak isterdi sevdiği kıza
Evleri önünde durup bir lahza
Yaklaştı, yavaşça kapıyı itti."

Yukarıda verilen dörtlükte kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumlarına uymayan kaç sözcük vardır?

- A) 5 B) 4 C) 3 D) 2 E) 1

11) "Türkçede sözcük kökünde ikiz ünsüz yoktur"

Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde ikiz ünsüz vardır?

- A) İnsan idealleri.....
B) Bu yapıttan çıkarılan
C) Kaç saatten beri
D) Bizim hissemize ne
E) Çiftçinin hakkı ödenmez.

TÜRK DİLİ 1 SINAVA HAZIRLIK ÇALIŞMA SORULARI

1. Dil hakkında aşağıda verilen yargılardan hangisi yanlıştır?

- A. Dil kültürün en önemli parçasıdır.
B. Yazı ile dil birbirinden ayrılmaz.
C. Gelişim dil için çok önemlidir.
D. Düşünce dil olmadan gelişemez.
E. Birey, dil yeteneğiyle birlikte doğar.

2. Dilin nitelikleriyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A. Dil bir kurallar bütünüdür. B. Dil bir sosyal kurumdur.
C. Dil bir iletişim aracıdır. D. Dil bir değişmez kültür öğesidir.
E. Dil bir işaretler sistemidir.

3. Aşağıdakilerden hangisi dil-düşünce konusunda doğru bir yargı değildir?

- A. Dil olmadan düşünce olmaz.
B. Dil düşünceyi, düşünce dili yoğurur.
C. Dil olmadan düşünce olur.
D. Düşünceler kelimelerle varlık kazanabilir.
E. Dil düşüncenin bir aracı durumundadır.

4. "Dil bir eser değil, bir faaliyettir." Cümlesi dilin hangi özelliği ile ilgilidir?

- A. canlılık B. sosyallik C. iletişim D. gizli anlaşmalar sistemi E. toplumsallık

5. Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyetinin temeli kültürdür" sözü kültürün hangi unsuruyla ilgilidir?

- A. dil B. tarih C. hukuk D. ahlâk anlayışı E. sanat

6. Aşağıdaki yargı dilin hangi özelliği ile ilgilidir?

"Zeka, duygu ve düşünce mekanizması bütün insanlarda ortaktır. Ancak zihin faaliyetlerinin sonucu olan kavramların anlam olarak içine yerleştirdikleri kelimelerin ses kalıpları, bütün insanlarda bir değildir."

- A. toplumsallık B. canlılık C. iletişim D. sanat E. Bildirişim

7. Aşağıdaki parçaya göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

"Başlangıcı henüz kesinlikle saptanamayan, belirlemeyen dil, her şeyiyle, her toplum için kültürel bir kalıttır; geçmişte yaratılan, üretilen değerlerin, elde edilen yaşamsal kazanımların geleceğe yansıma aracıdır. Kültürel kurumlaşma ve özümlemeye başlıca etkindir. Onun içindir ki 1923 devrimi, inanç toplumundan bilinç toplumuna dönüşümü hızlandırmada ve kurumlaştırmada en başa dili, dil devrimini almıştır. Atatürk'e göre Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür. Kültür, toplumların-ulusların, tarihsel edinim ve